

Paaslangi (PAIS014520) paisu likvideerimise kavatsus

a) Paisu likvideerimise eesmärk

Paaslangi paisu (PAIS014520) likvideerimise eesmärk on parandada kalade elupaiga- ja rändetingimusi Tartu maakonnas Elva vallas asuval Rõngu jõel (VEE1021500).

Tegevuste kirjeldus: Paaslangi paisul kavandatakse likvideerida kalade rännet takistav lagununud veskipaisu ülevoolulävi ning paisu kaldasambad, et vältida sammaste edasisel lagunemisel sängi ummistumist. Paisust mõjutatud piirkonnas taastatakse looduslik jõesäng, puhastatakse see vajadusel setetest ning korrastatakse kaldaala.

Projekteerimistööde käigus selgitatakse välja ligipääsuteed objektile, materjali ladustamiskohad ning vajadus puittaimestiku eemaldamiseks. Töödejärgselt on vajaduse ilmnemisel ette nähtud ehitusaegsete liikumisteede tasandamine ja korrastamine. Tööde ajal tuleb vältida setete kandumist jões või kraavis allavoolu, projekteerimise käigus töötatakse välja selleks sobivad meetmed. Projekt kooskõlastatakse selle valmimisel kõikide seotud osapooltega ja maaomanikega.

Asukoht: Paaslangi pais asub Rõngu jõel, Tartu maakonnas, Elva vallas, Koruste külas Paaslangi veski (69401:004:0344), Ranna (69401:003:0399) ning Ojaperve (17101:001:1323) kinnistutel.

Joonis 1. Paaslangi paisu asendiplaan

b) Ülevaade töödega mõjutatud alale jäävatest maaparandusehitistest, teedest ja muust infrastruktuurist

Rõngu jõgi kuulub osaliste lõikudena riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu, kuid paisu piirkonnas see eesvooluna arvel ei ole ja maaparandusehitised paisu piirkonnas puuduvad.

Võimalik ligipääs objektile paremkaldalt lähenedes mööda Sillaotsa teed (69401:001:0124, 69401:001:0129, 17101:001:0661) ja läbi Ranna ning Ojaperve kinnistute. Võimalik ligipääs vasakkaldalt on mööda Paaslangi veski kinnistu pinnasteed. Paisust ca 80m ülesvoolu ületab jõge Valguta-Koruste tee nr 22174.

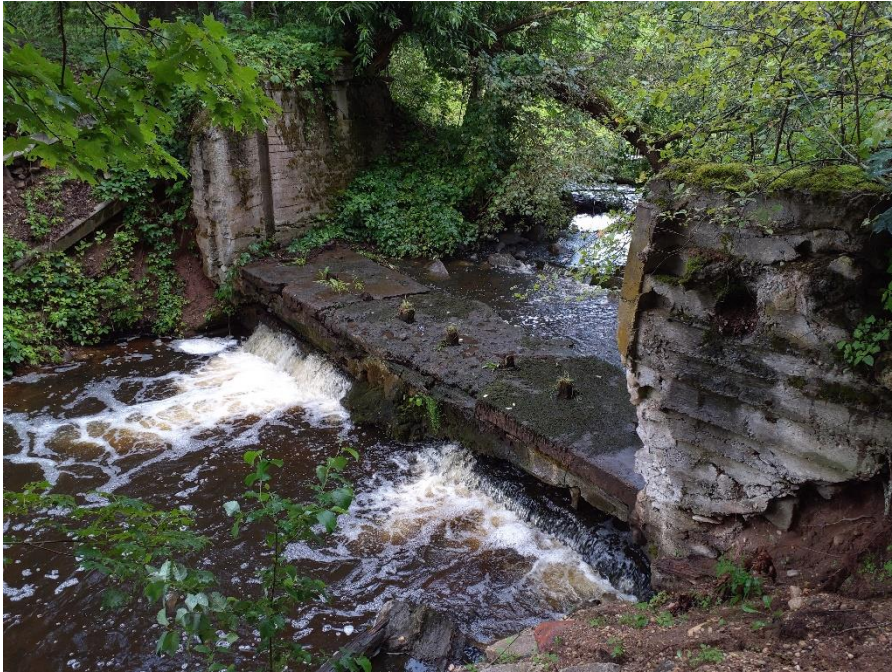
c) Ülevaade objektist ning paikvaatluse pildid

Rõngu jõgi algab Tartumaalt Pastaku külast ja suubub Võrtsjärve (VEE2083800). Põhitelje pikkus on 27,4 km ning valgala 111,2 km². Rõngu jõel on Eesti Looduse Infosüsteemi (kasutatud 17.02.2025) andmetel neli paisu: Sautre (PAIS015500), Lõve (PAIS014510), Paaslangi (PAIS014520) ning Lossimäe (PAIS016160), millest peale viimase on kõik kaladele ületamatud rändetõkked.

Paaslangi pais kujutab endast lagunenud veski paisu, mille ülevooluläve laius on 2012. aasta inventariseerimise andmetel 7,2 m (Eesti Looduse Infosüsteem, kasutatud 17.02.2025) ja millel puudub tänasel päeval otstarve. Veskihoone pealevoolu kanal on suletud pinnasega. Paisu kaldasambad on alavee poolelt osaliselt lagunenud ja süngi kukkunud. Ülavee pool on kaldasambad läbivate pragudega ja viltu vajunud. Paisu muldkeha ülavee kui alavee poolsel nõlval kasvavad puud.

Joonis 2. Suurveega voolab vesi üle Paaslangi paisu ülevooluläve (Autor: Annabel Runnel, 08.02.2025).

Joonis 3. Madalveega voolab vesi lagunenenud ülevooluläve vahelt (Autor: Anett Reilent, 01.08.2024).

d) Eelhinnang, kuidas paisu likvideerimine võib mõjutada tulundusmetsa, eramaid, infrastruktuuri, kaitseväärtusi, ettevõtete tegevusi

Mõju tulundusmetsale: Mõju tulundusmetsale puudub.

Mõju eramaadele: Paisu likvideerimine mõjutab eelkõige Paaslangi veski (69401:004:0344), Ranna (69401:003:0399) ning Ojaperve (17101:001:1323) kinnistuid. Maaomanikelt võetakse planeeritud tööde elluviimiseks vastavad kooskõlastused.

Mõju infrastruktuurile: Paaslangi paisu asukohas ja ehitustöödest mõjutatud alal ei ole Rõngu jõgi maaparandussüsteemi eesvool ega ole ühenduses maaparandusehitistega, mille tõttu ei ole vajalik projekt kooskõlastamine Maa- ja Ruumiametiga.

Paisu likvideerimise võimalik mõju teedale selgitatakse projekterimistööde käigus.

Mõju kaitseväärtustele: Veemajanduskava kohaselt on Rõngu jõe veekogumi (1021500_1) ökoloogiline ja keemiline seisund ning koondseisund hea. Eesmärgiks on hea seisundi säilitamine. Kavandatava tegevusega ette nähtav kalade rändetingimuste parandamine aitab kaasa jõe hea seisundi säilitamisele ning parandamisele, samuti loetakse ületamatuid rändetakistusi koormuseks jõe.

Rõngu jõgi on suhteliselt suure languga. Absoluutne kõrgus lähtel on 82 m, suudmes 34 m ning keskmine lang 1,8 m/km. Sellest tulenevalt on jões rohkesti kiirevoolulisi ritraalseid löike ning jõgi on sobilik elupaik jõeforellile. Seniste katsepüükide põhjal on teada vähemalt 13 kalaliigi esinemine Rõngu jões: ojasilm, jõforell, haug, angerjas, särg, teib, lepamaim, mudamaim, rünt, trulling luts, luukarits ja ahven. Jõeforelli leviala Rõngu jões hõlmab praktiliselt kogu jõe alam- ja keskjooksu.¹

Kavandatava tegevuse tulemusel väheneb jõe killustatus ning sellel on positiivne mõju Rõngu jõe looduslikele elupaikadele ja rändeid sooritavatele kaladele. Negatiivne mõju kaitsealustele liikidele ja elupaikadele puudub, ehitus- ja lammutusaegsed keskkonnahäiringud on lühiajalised ning töökorraldusega leevendatavad.

¹ Lemma OÜ. 2023. Rõngu jõe endise Lõve veski paisjärve rekonstrueerimise keskkonnamõju hindamise aruanne. Tallinn.

Katastriüksusel 69401:004:0344 asub kultuurimälestis Paaslangi vesiveski hoone veskitammiga (kultuurimälestiste registri nr 7268). Paisu varemete likvideerimisel pole esialgsel hinnangul ohtu vesiveski hoonele. Ehitustööde aegne ligipääs ja masinate liikumine kavandatakse selliselt, et see ei ohustaks muinsuskaitsealust hoonet.

Mõju ettevõtete tegevusele: Mõju ettevõtete tegevusele puudub.